

МА ДЗИЕН
УСМИВКАТА НА ЕЗЕРОТО
ДРОЛМУЛА

Превод от китайски: Стефан Русинов, 2014

chitanka.info

Той слезе внимателно от коня на мястото, откъдето беше минал преди малко.

Пое дълбоко въздух, после бавно го издиша: усещаше се само мирисът на пещарки и напечена влажна пръст. Посоката на вятъра бе същата — той идеше косо от планинската верига Гангтисе, прекосяваше нехайно пустошта и изчезваше в далечината. Там беше езерото Дролмула. Отдалеч се виждаше как вятърът раздухва водата, като че ли вътре диша динозавър. Тръстиките наоколо пърхаха, а в плиткото се бяха образували бели солни цветя. Езерото беше солено; в блатата около него ежегодно изчезваха по няколко коня и яка. Той знаеше, че семейството му не би се преместило там.

Направи няколко крачки напред, после се върна, хвърли поводите върху коня и тръгна към високото. Тревистият склон беше разцепен от набъбналият от долу варовик, дъждове и снегове непрекъснато плакнеха пукнатините и дълбаеха мрежа от ровове. Конете често се препъваха, добитъкът пропадеше и умираше в образувалите се трапове. Той продължи нагоре по склона. Небето лежеше в дълбоките локви застояла вода отпред. Обърна се, конят не беше мръднал. Обикаля с него почти цял месец — един от жребците на чичо Келзанг. Ездата обаче не му се удаваше, от толкова време не се бе качвал на кон, че бедрата и опасната му кост се протриха до болка. Израснал беше в околностите. Една година се случи страшна суша и семейството му се премести. Сети се за най-малката си сестричка, Гага: докато още живееше тук, тя падна от як и умря в един обрасъл ров. Тогава той беше на единайсет.

Извърна поглед от коня и продължи нагоре. Пасищата плавно се разгръщаха, в далечината изглеждаше равно, тревата се люлееше преbledняла под слънцето. Нямаше облаци, нямаше палатки и стада. Усети пустота в гърдите си.

Това плато беше на повече от пет хиляди метра надморска височина. Високопланински растения с изумителна издръжливост лазеха пъргави под августовските лъчи. Той срита няколко плауна, седна и пак се обърна към коня, който мятеше копита и гонеше мухи и комари с опаската си. Коремът вече не го свиваше. „Вятърът спря“, помисли си. Конят не беше ездитен; оседлаха го набързо, а преди няколко дни се изгуби чулът, подложен под дървеното седло, и то сега протъркваше гърба му — на няколко места кожата се разрани и

животното често беснееше от болка. Той си спомни кафявия кон, който яздеше преди и който можеше да прескочи и най-дълбокия ров. Спомни си и белия як. Откакто отиде да учи в Сага, дори на як не се беше качвал. Дните от ваканцията се изнизваха един по един и тревогата му нарастваше. Преди пет дни попадна на семейство Таши. Те го познаха. Таши едва се крепеше от старост. Попита го какви магии е научил в Сага. Имаше над десет души челяд — палатките им бяха разпръснати навред — вечерта всички се събраха да слушат разкази за чуждите земи. Старият Таши нищо не чуваше, затова заразправя как на младини е ходил да учи магии в Сага. Неговият чичо бил лама, на когото тулку^[1] Денпа Дордже избол очите и изтръгнал езика, а ръката отсякъл и принесъл на Милосърдния Авалокитешвара^[2] — чичото умрял няколко дни след като се върнал вкъщи. Бащата на Таши го пратил да учи магии, за да отмъсти. Той взел стадо якове и тръгнал. Учителят му бил вещ в заклинанията за ветрове, градушки и бури. Таши му дал яковете, едно сребристо знаме и медна поставка за благовония и останал при него цяла година. Научил една магия за овладяване на тъмни сили и няколко обикновени зли магии. Като се прибрал, ослепил Денпа Дордже с една от тях, после забягнал и се установил тук.

Дондруб от семейството на Таши му каза, че неговите хора заминали преди месец, поели на югоизток: чули за някаква хубава котловина, докдето имало десетина дни път. Каза още, че сестричката му Дауа Мадзи била вече като зряла малина, за която всички точели зъби. Стана му чоглаво от тези думи. Дондруб недоумяваше защо са се преместили. Вярно, бил чувал, че във въпросната котловина есента е хубава и лете не духа вятър. Но подстъпът към нея бил северен и при безветрие земните пчели и отровните комари от тресавището се нахвърляли върху добитъка. Често се случвало животните да пощръклят — хуквали натам, откъдето подушвали, че идва влагата, затъвали в Дролмула и умирали. Накрая Дондруб добави, че баща му бил зле със здравето, едва повдигал камшика^[4], а майка му паднала от як и станала негодна за работа. „Тук Дондруб не е прав — помисли си той. — Майка никога не се качва на як. Сигурно се бърка със смъртта на Гага.“

Откъм езерото задуха вятър. Той помириxa въздуха: беше лек и нагарчаше. Здрачаваше се, ходилата му тежаха. Изправи се трудно на изтръпналите си крака. Не беше ял от два дни, стомахът му пареше.

Коня го нямаше. Кой знае кога беше избягал.

Спомни си, че одева, когато вятърът промени посоката си, бе задрямал. „Трябваше да го доведе горе, тук няма паша, но няма и мухи.“ Слезе замислен по склона, тръгна по конските следи в тревата, краката едва го държаха. Когато се мръкна, спря. Отвори уста и пак я затвори. Пустошта внезапно застудя. Още различаваше посоката към Дролмула. Но там не беше разрешено да се ходи, там бе урината на богинята Текар Досангма — струйките ѝ бяха оставили белези по един от съседните хълмове. Въпреки тези мисли той очевидно се беше запътил точно нататък.

Беше писал на семейството си, че ще се върне през ваканцията, но писмото го отвори той самият четири месеца по-късно в селския съвет на Майому. В селото му съобщиха, че техните още напролет са заминали с добитъка към Яра. Той веднага пое нататък и в Яра срещна няколко пастири, всеки от които му даде различни сведения. В крайна сметка реши да отиде там, накъдето го насочи чичо Келзанг. Дълго се лута, преди да стигне до вчерашната планина. Таши пък го посъветва да не ходи към Дролмула: там често се събирали Текар Досангма и планинският бог и който ги видел да се сношават, щял да ослепее.

Снощи почти настигна семейството си. Палатките им по склона бяха вдигнати съвсем наскоро, изровената пръст бе още влажна, а тази под камъните, върху които бяха държали тенджерата — още суха. Намери и парче от рокля, преправено на подложка за седло: шевовете приличаха на майчините му. Спомни си за престилката на Дауа Мадзи. „Пораснала е“, помисли си. Всъщност още когато той замина, тя си беше голяма — вече не се събличаше пред него, а като пикаеше, се отдалечаваше на десетина стъпки. Спомни си за мириса на кисело мляко от тялото ѝ. И каза на черния кон: „Виж, виж тука. Тук е постлала чергата си“. Просна се на земята, задуши и запроебръща овчите копита и рога, които сигурно бяха варили в тенджерата, надигна глава и заговори на себе си: „Цял месец ви търся, какво още седиш, Дауа Мадзи, ставай, ставай, ела, купил съм ти обувки от Пекин, ела да ти разкажа къде е Пекин, много народ, всичкия добитък на Майому да събереш на едно място, пак ще е по-малко, сградите в

университета са целите в прозорци, вътре се вият стълбища...“. Внезапно млъкна, огледа се. В полето не се усещаше никакъв вятър, в ноздрите му нахлу миризма на кал, овчи кости и изпражнения от як. Забеляза изпражненията, из които лазеха торни бръмбари и които постепенно се надуваха и разкашкваха.

Сега стоеше насред черната пустош и понасяше нападенията на комарите. Отново закрочи напред. По езерото се носеха бледолилави вълнички. Ето къде е пикала тя, онази богиня. Той легна и загледа отдалеч. Текар Досангма остава тук чак до зимата, когато отива да живее при планинския бог. Белите кръгове около езерото са нейната урина — в съня му тя пикаеше точно така.

Заспа. После се събуди.

Ослепителното слънце го заливаше с червена светлина. Искаше му се да се вкопчи в съня си. Поразбуди се, седна рязко и затърси посоката, от която беше дошъл. В същото време осъзна, че няма храна и вода, няма дори и кон — щеше да се измъкне жив само ако случайно попаднеше на някой пастир.

Изправи се несигурно и веднага му се зави свят, слепоочията и сърцето му се разгуптяха бясно, от глад не му оставаха сили. Снощи конят сигурно е побягнал насам, към този нисък проход с широк непреодолим канал отляво. Само тук вятърът беше насрещен, само тук можеше да се отърве от мухите.

Гледаше езерото: водата беше спокойна, бялата ивица сода по брега приличаше на копринен шал, прострян на стотици километри, наблизко една локва проблясваше като лед под яркото слънце. Из блатата наоколо растяха цели островчета от песъчарки. И от мухи нямаше помен. Той поизтегна крака, после се дотъртри до езерото и тръгна надясно, по брега му, сякаш ако вървеше покрай водата, щеше се натъкне на нещо.

През този ден, освен че видя един тревист склон, обгорен от содата, не се случи нищо. Отпи глътка вода, но веднага я изплю, стомахът му запари. „По-зле е от пикня“, промълви. След това надигна глава и видя как езерото се усмихна — така приличаше на Дауа Мадзи.

Спря по здрач. Планината Гангтисе беше обвита в пара. Постепенно изникна върхът ѝ, огрян от залеза, но светлината мигом се сви, отдели се от върха, задържа се за миг в небосвода и угасна.

Задуха вятър и той зърна дома си: първо палатката и огъня, който ту искреше, ту мъждееше; старата тенджерата, която похлупваха с парче ламарина. Майка му седеше зад парата и сипваше масло. Той подуши топлия аромат на маслен чай и извара, след което видя и сестричката си. Не, тя видя него — изписка и дотича, блъсна го с глава, потупа го по раменете. Той се засмя, после влезе вътре.

Всичко си беше както преди: земята беше постлана със същите кожи от як и с чергата на Дауа Мадзи, баща му както винаги седеше облегнат на дървения стълб по средата, колкото може по-близо до огъня. На стълба висеше торбата за масло, която майка му ползваше открай време. До баща си видя своята бяла пластмасова кофа и им каза, че конят му е избягал с нея. В този момент Дауа Мадзи издърпа напред Дауа Нгауанг. Сестра им изобщо не беше пораснала и все така глуповато се хилеше — както когато преди години намаца лицето ѝ с въглен. Дауа Мадзи склони глава, разчупи няколко чаени тухли^[5] и ги хвърли в тенджерата. Той извади ситната сол, която беше донесъл, и ѝ я подаде. Беше пораснала, посегна да поеме пакета, гърдите ѝ щръкнаха и потрепнаха. Той се сети за спортната площадка в университета, ходеше там след ядене да играе баскетбол. Отстрани имаше езеро, учебните сгради бяха точно до водата, в отраженията им варосаните стени изглеждаха чисто бели.

Отвори раницата си. „Но нали конят избяга с нея?“, помисли си. Отвори я и извади първо ризата, която беше купил за майка си, сгънатата прилежно и опакована в целофан. Двете сестри викнаха от изненада. Впуснаха се към раницата и започнаха да бърникат в нея, а той каза: „Първо си измийте ръцете“. Баща му също погледна натам. Беше пил много и беше зле със здравето, точно както каза Дондруб, приличаше на стара бутилка за масло, ечемиченото вино от дървената паница се разплискаше по ръката му.

Стана му студено на гърба и се приближи до огъня — беше лято, но от нощния хлад крайниците му изтръпнаха. Чу овните, които се гъчкаха навън и се блъскаха с рога. В палатката парите от изпразненията на яковете и горещият въздух обгръщаха тялото му. Отпи малко маслен чай. Вкуси внимателно: млякото беше прясно, недосварената чаена тухла лъхаше на плесен. Пак му се доприказва и ги подкани: „Питайте де“. После каза: „Да знаете в какъв блок живея! На много етажи и на всеки има хора“. Сети се за киносалона и добави:

„Ние тук сме само за филм“. Видя, че не го разбираха и каза: „Филмите се делят на игрални и документални, има също чуждестранни“. Думите му не стигаха до тях, той продължи: „Знаете ли колко е голям светът навън? Макар че, разбира се, там няма толкова високи планини...“. Сетне пак си спомни университета. В очите на своите съкурсници той изглеждаше неправдоподобно — дори не им беше хрумвало, че има хора, които живеят наред пустошта на повече от пет хиляди метра височина. Животът в университета го вълнуваше, но той често си мислеше за палатките, изпълнени с мирис на изпразнения от як и кисело мляко, и за безпределните самотни плата. Стига да имаш барут и пушка, кон и куче, тук, в платата, можеш да уловиш диво магаре или газела и на воля да ги изядеш, след което да си дремнеш. Отначало се колебаеше между града и платата, но после цивилизованият живот го омая. В автобуса насам усещаше стонове на душата и на тялото си, които се разкъсваха на две.

Сега едната половина от него се беше прибрала: седеше вкъщи, дълбоко в пустошта край езерото Дролмула, и слушаше съскането на вятъра и баналните истории за размножаването на овцете и яковете. От тялото на Дауа Мадзи се носеше сладка зряла миризма. Той стана и направи приведен една обиколка из помещението. Приблужи се до раклата и опипа грапавата ѝ повърхност — по нея личаха резките, които беше направил, докато изработваше дръжки за ножове. Пипна и вграденото в раклата огледало. Тогава двамата с Дауа Мадзи опряха глави: в огледалото тя гледаше себе си, той — нея, косата ѝ гъделичкаше врата му, всичко си беше същото.

„Нали ти липсваше Майому, нали се върна, нали намери палатката на семейството, донесе на Дауа Мадзи златиста копринена панделка и найлонови чорапи, даде на майка си риза, подари им мандаринов прах, дето като му добавиш вода и става за пиене, и картина с панорамен китайски пейзаж — как всичко това ще го е отнесъл конят? Разказваш ѝ какви кожени обувки носят момичетата там, как ходят. Ти ще ги вземеш със себе си, там ще си намерят работа. В тамошните книги пише какво ли не, пътищата са твърди, магазините са сто пъти повече от тези в Майому, няма и да си помислите да се върнете.“

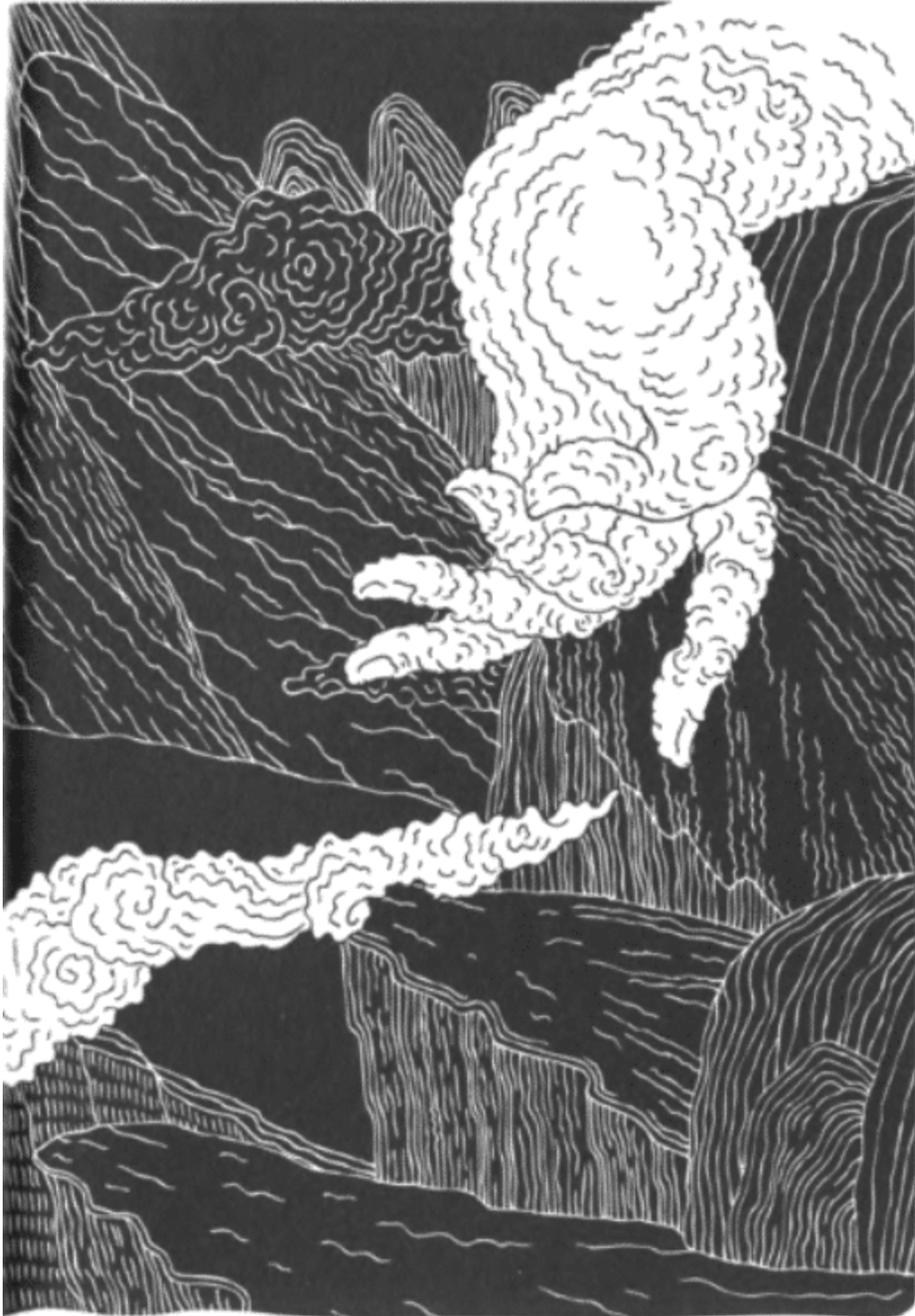
Дауа Мадзи дойде и му наля още чай. „Разкопчай се — каза, — изпотил си се. Там много жени ли има?“ Той я погледна в очите, после

в устните и отговори: „Те не носят тибетски носии, носят дънки. Дънките са гладки като крака на як, а като спят, ги свалят, не като нас, дето си лягаме с кожените дрехи“. Той отклони поглед от нея, тя отклони поглед от него.

Всеки път като видеше момиче в града, си спомняше за пустошта и за влажния ѝ, душен въздух.

Беше оклюмал срещу едва пробуждащото се езеро Дролмула. Содата първа пое лъчите, изпратени от слънцето. „Конят вече е занесъл раницата до палатката“, помисли си. Ето че се върна у дома. Пемо, овчарското куче, се втурна към него и отърка муцуна в скута му.

Далеч през синьото небе над него се надвеси връх Кайлаш, обвит в бели облаци, подобни на богинята Текар Досангма. Той успя да се задържи прав още малко, след което рухна на земята. От джоба на връхната му дреха се изтърколи химикалка, заседна между няколко песъчарки и повече не помръдна.

Далеч през синьото небе над него се надвеси връх Кайлаш, обвит в бели облаци, подобни на богинята Текар Досангма.

[1] Тулку — почетна титла на постигнала пълно просветление личност, освободена от самсара, но съзнателно избрала да се прероди отново, за да бъде полезна на останалите живи същества. — Б.пр. ↑

[2] Авалокитешвара („господарят, който гледа надолу“, санскр.) — един от най-почитаните *бодхисатви*, символ на състраданието. Всяко разклонение на будизма му придава различна форма: хилядорък, единайсетолик и пр. Тибетците смятат *далай лама*^[3] за негово превъплъщение. — Б.пр. ↑

[3] Далай лама (от монголската дума за „океан“ и тибетската за „учител“, „наставник“) — върховен *лама* и *тулку*, превъплъщение на самия *Авалокитешвара*. В определени периоди от XVII до средата на XX в. съответният далай лама управлява Тибет. Тензин Гяцо (1935), настоящият, четиринайсети далай лама, е разпознат като преродения свой предшественик, когато е на двегодишна възраст, на шест започва монашеското си образование, на 15 оглавява тибетското правителство. След Тибетското въстание срещу Китай през 1959 г., в което загиват десетки хиляди, напуска родината си и заживява в чужбина, без никога да се откаже от ролята и отговорностите си на тибетски първенец. През 1989 г. получава Нобеловата награда за мир за дългогодишната си активна ангажираност „в ненасилственото противопоставяне на китайската окупация на Тибет“ и своята „будистка философия на уважение към всички живи същества“. — Б.пр. ↑

[4] Тибетският камшик е изработен от козината на як и се използва както за насочване на добитъка, така и като спортен уред или оръжие за мятане на камъни. — Б.пр. ↑

[5] Традицията цели или смлени чаени листа да се пресоват в калъп датира от Древен Китай: в определен период, поради високата им стойност, „тухлите“ дори са служили като парична единица. Някои видове чай (зеленият пуар например) все още се предлага пресован в разнообразни форми. Типична тибетска напитка е „масленият чай“ от натрошени чаени тухли, сварени с масло от як и сол, понякога с добавка от мляко и ечемичено брашно. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.